

**Corredores del Jaguar frente al Rápido Cambio Ambiental: Un Sistema Dinámico de Monitoreo y Evaluación
para Priorizar Inversiones en Conservación (Jaguarete rekove ñangareko iñambuévo hekoha:
Mba'eapopyrã ohechauka ha ohesa'ỹijóva mba'epyahuaty reheve)
Ovetã pe'a: syryry GEF rupi**

TAPICHA ÑEMBYATY

28 de febrero de 2025

Agencia GEF/GCF: WWF US

Tembiapo omotendéva: Tekoaty "Vida Silvestre" Argentina – Pegua

Ñepyrũrã

Ko apopyrã oñembohéra “Corredores del Jaguar Frente al Rápido Cambio Ambiental: Un Sistema Dinámico de Monitoreo y Evaluación para Priorizar Inversiones en Conservación” (Jaguarete rekoñembiasa iñambuéva tekoha renondépe; peteĩ jehechapyrã ha jehechajey omohu’áva hekoteepy). Kóva ha’e péicha ovetãpe’a rupí ohekáva jekupytyrã ombohapéva ko mba’eapopyrã hérava “PACHA” ha upéicha oñemotenonde ha oñemombarete tekoha ñemyatyrõete ikatuhañuáicha oñemopyenda hekópe tekohajoja katupyry pavẽ (biodiversidad) (oiké ko’ápe yvyaty oñemo’áva) = áreas protegidas.

Karugua Guasu (Pantana) ha avei Chaco Sudamérica-pegua, oguereko ipype hetáichagua mymba ha ka’avoty oikuaáva RAMSAR (papo tenda) ha avei UNESCO (Ka’aguytee Chaco-pegua) - Reserva del Chaco. Chaco yvytee oñemboja’o mokõi hendápe: Chaco re’õ ha Chaco mokãha (húmedo y seco). Ha oñembojaapy Karugua Guasúre (pantanal) ha’éva yvyre’õmby (humedal) tuichapajepéva ko arapýpe, ohechaukáva ha’eha upe 84% tekoha tuichakue¹. Omopyenda Bolivia, Paraguay, Brasil ha Argentina. Upéicha avei ombohape arandu hetave mba’épe, ñongatupyre carbono-hápe², tenda oguerogũa-hẽva guyrakuéra oúva mombyrýgui³, tekoogapy, umi mymba opapotávape (especies amenazadas en extinción) avei yno’õrasa (inundación)⁴, ha katuate tembi’u ha y ani⁵ ohasa asy mayma oikovéva upépe: Tapicha, mymba ha opa hekosa’va upépe.

¹ Vidal, C., Souza-Alonso, P., Currey, B., & Mc, D. B. (2024). Spatiotemporal analysis of wildfires and their relationship with climate and land use in the Gran Chaco and Pantanal ecoregions. Science of the Total Environment. https://agritrop.cirad.fr/610851/1/C_Vidal_et_al_Sci_Tot_2024.pdf

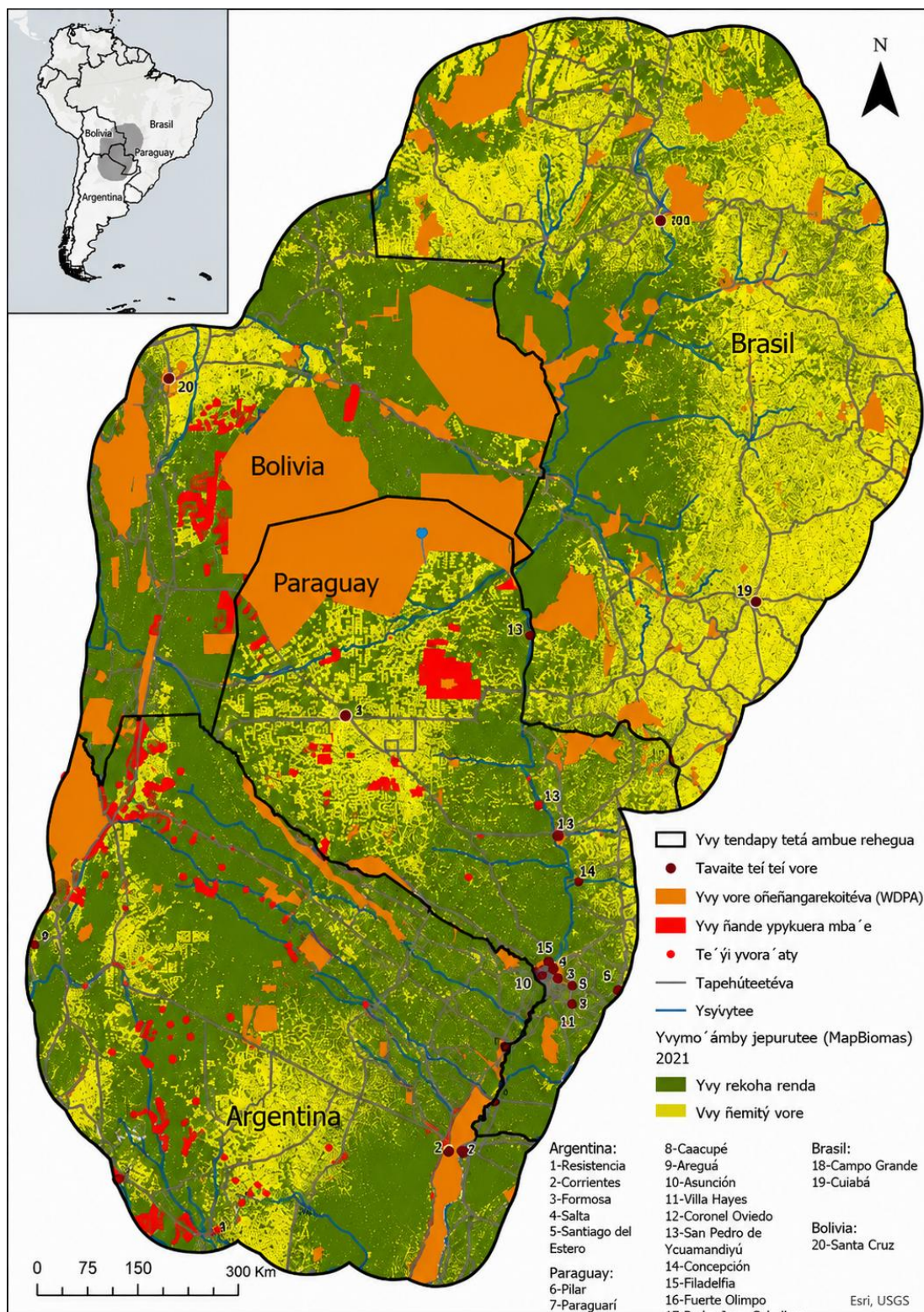
² Ecoregion-wide, multi-sensor biomass mapping highlights a major underestimation of dry forests carbon stocks Potzschner F., Baumann M., Gasparri N.I., Conti G., Loto D., Piquer-Rodriguez M., Kuemmerle T. (2022), Remote Sensing of Environment, 269, art. no. 112849.

³ Alho, Cleber & Sabino, José. (2012). Seasonal Pantanal flood pulse: Implications for biodiversity conservation - A review. Oecología Australis. 16. 958-978. 10.4257/oeco.2012.1604.17.

⁴ Alho, Cleber & Sabino, José. (2012). Seasonal Pantanal flood pulse: Implications for biodiversity conservation - A review. Oecología Australis. 16. 958-978. 10.4257/oeco.2012.1604.17.

⁵ Bedoya, V. (2018, August). Exploring ecosystem services provided by the Pantanal wetland, South America: A preliminary review of methods to improve the knowledge on the benefits provided by the wetland (Internship report).

Yvyra'anga Peteĩha: Yvyra'anga Apopyrã PACHA Vore

(Yvyra'anga ypykuépe ohechaukapaite tetãkuéra, vyvrendapy, tavapy ñande ypykuéra mba'éva, tava rapehũ ha ysry mba'évėva, oĩháchı avei yvy jepuruháchıaite ary 2021 jave, oñemboja'óvo mbohapyháicha: tekopy,

tekoka'āguy ha tekomymbasaite (área natural, agrícolas y ganaderas), omopyendáva Argentina, Bolivia, Brasil ha Paraguay.)

Ko mba'eapopyrãko tuichamba'ehína ohechaukágui opamba'e yvateguive mba'epurumbojere (satélite) rupí, oĩ haгуéicha yvy ape ári taha'e mymba térã ka'aguy, iñambue jave, arai rupive, katuete carbono ku'íre ojeporeka oñembambue porãve haгуa ko mba'evai ohupytyva chupekuéra:

Upeichahápe mbohapy tape rupi oñemopyenda ñepyrũrã peteĩva oñeha'ãta oheka arandupy omyesakãva jaguarete rekotee, avei yvy mba'eichaitépa ojepuru ha carbono ku'ikue ombotyaíva opavavépe: Kóva oñemboja'ó mokõi vorépe: 1) Peteĩva, ojehechaukáta kuatiaarandupy jave ohupytyva umi mbo'ehaovusukuéra, ONG rupive ñemba'apo jojápe, oñemotenondévo kuña-kuimba'e ha avei tekoarandu pavẽme. Mokõiha (2) katu omombe'úva ha ombo'éva mba'eichaitépa tekotevẽ jehesa'yijõ ñepytyvõ rupi ombohapy porãve umi apañuãi ojejuhúva ko tembiapópe, pévako ojeohupytyta oñemoĩmbárõ peteĩ ñe'ẽme mayma tetãnguéra oñembosako'íva ko'ápe.

Mokõihápe, upearã TerrAdapt omyakãta mba'apopyrã ohechaukáva mba'eichaitépa yvy ha jaguarete mongakuaapy (hábitat) oikove ka'aguy jerére. Ko mba'ejehechauka ojeohupyty internet-pe⁶ ikatu haгуáicha oimeraẽ tapicha oma'ẽ ha oikundaha upe rupí, ohekávo imba'e potapy. Péicha avei omohendáta hekópe porã oñemo mbareteve haгуa opopyrã kuaapy ikatu haгуáicha ojehechajey jey ha ndojehupytyrõ, oñembosako'ive haгуa taperekokatupyry.

Mbohapyhápe katu (tercer resultado), ojehekáta opaháicha taiporã ha tomyesakã hekópe tape tenonde ojuhúvo mba'epotapy, upearã oñemboja'óta mokõi hendápe: peteĩha (primero): 1) umi tapichápe ojehechaukáta mba'eichaitépa ojeporekava'erã oitykúivo umi ka'aguy renda. Kóva ojejapóta oñemyesakãramo tapichakuéra oikóva umi tetãme oipuru haгуa hekópe opavave mba'epuru pyahu ome'ẽva ñande Internet. Péicha avei ikatúta hesakã porãve tape tenonde omopyenda haгуa hekópe taha'e ta'éva mba'e'apopyva imba'e jojáva kuatiaarandu tekoha ka'aguy rehegua oñemba'apóta avei GEF ndive upearã. 2) Avei oñemopyenda kuatia rupi mba'e mba'épa ha mba'eichaitépa ojepuruva'erã Portal Web.

Ipahápe, irundype (4º) ojehekáta oñembotuichave haгуa kuaapyeta ha mba'epuru portal web rupive avei.

Mbohapyve jekupytyrã ombohupykáta teko porãve 236 tapichakuéra (45% kuñakuéra), avei ambuépe: omba'apóva ñane retã kuaapy, ONG, avaypykuéra ha tapicha aty oĩháicha, ikatu haгуaicha iñambue hekovekuéra mba'eporãveme.

Ombotuichavéva ko mba'eapopype ha'e hina IA (Ava apopyre arandu), oipytyvõ pya'éva tapichakuérape ikatuhaгуáicha ohesa'yijõ hekópe oĩva guive ñande rekohápe. Avei ojeguerekóta peteĩ tembipuru ohechukáva mba'e pyahuvéva yvy jaguarete imba'ejapóva ha upekuévo carbono ku'í ombotyaíva. Upéicha añoite ikatúta oñemopyenda mbarete ojejapóva guive. Ipahápe, mba'epotapy ha'e avei yvy ñemohenda tuichakue javeve tetã maymaveteápe ohupytyro tekoha porã katuete.

Ipahápe, ko avoapopyrã oreko hetáichagua hekovesã ambue tetãnguérape oĩva, oñembojoja ha ñembokatupyryve kuatia ha jehaipyrorẽ ohechaukáva GEF ha avei PACHA oĩva iñasarambi Amazonía omyatyrõmomby haгуa.

Mba'e teko'aporã ha jehupytyrãvoiete

Leí omopyendáva tendota Bolivia, Brasil ha Paraguáipegua

⁶ Ko jehaimbyry ndahéi tembipuru ombohaékuaáva. Tapichakuéra ndikatumo'ãi oitypeka porã opaichañemohendápe. Kóva ndoikéi hina jehecha térã remimo'ãme.

- **Brasil:** Ojapo he'iháichaite IBAMA ha ICMBio omba'ejopýva ikatuhağúicha oñeñangareko hekópe. Léi tekoha rupi he'i opáichagua mba'eporandu ojeapova'erã umi te'yikuérape ha ambue ava'aty oíva ijérese ikatu hağuaicha umi jaguarete saitére oñeñangareko porã ha umi omanombareí téra ojequereko asy. Ko'ápe ojegueroguata jey Léi-kuéra IBAMA ha ICMB mbo'ehaovusu oipotáva oñeñangareko puku ha kyre'yíme upe apytere porundyha (Art. 9) oipotáva oñema'ëporãndi te'yikueraatýpe avei umi tapichakuéra aty tava'ípe oikóva ha'égui. Ko'áva oikuaa porãvéva mba'eichaitépa jaguarete reko, hembipota, tekov'yaveha ha ambue mba'e hese oikóva.
- **Bolivia:** Oñembojoja Léi de Participación ha Control Social omohenda ha omañetéva he'ihápe oimeraéva ikatu oikuaa ha oñeme'ë chupe marandu oñhaguéicha tekosakãme. Upéicha avei Sistema Nacional de Áreas Protegidas (SNAP) omotendéva añete avatee rupi ñembyaty oñeñangarekómi umi jaguarete rehe. Ko'ápe Léi omyasakáva jeikojopapy, ome'ëva marandu opavavépe ġuarã, péicha avei ka'aguyre ñeñangareko (Áreas protegidas) oma'ëva ikatumi hağua oiko opa tapicha tekoha rupive.
- **Paraguay:** Oĩ mokõi Léi ha'éva 422/1973 ha avei 352/1994 rupive oñemopyendáva tapicha orekoha derécho oikuaávo ha ohechaukáva chupe opa marandu ñande rekoha rehegua. Léi ka'aguy rehegua oñe'ë ha omopyenda marandu ka'aguyre ha hekoha ñeñangareko rehehápe.

Mba'eichaitépa oñemboheteva'erã WWF jehupytyrã tapicha jekupyty rupive

Atyjero'a (Agencia WWF GEF) oikotevë mayma véva oipykúi ha omba'apo jekupyty ha tekojojápe ojuhúpy hağua tembipota ko mba'eguasúvape. Kóvape [ojehecháta mavaitévapa oikéta omba'apo](#) ha avei [mba'eichaitépa oñemoirũ ojejapoporã hağua ko tembiapo](#). Upévale oiva'erã opaichagua tembiapo ikatuhağúicha onembohekoañete ko apopyrã.

Upéichahápe ko atyjero'a oipóta oñembohape hekopete ha oñemba'apo jojaite ikatu hağuaicha osë porãmbaite ojejapóva guive. Ha upévale umi omyakáva ko tembiapo oikotevë ha hi'ã chupekuéra oñembosako'i ha omombe'u aipo mba'e iñambuéva téra oĩ ramo apanuãi tomombe'u ikatu hağuaicha oñembohape poráve hekópe ko tembiapo jegueroguata tuichakue jave.

Ava'aty "Vida Silvestre Argentina" oñemoağúita aty'i WWF rehe ikatuhağuaicha omombarete umi ava ypykue derecho-kuéra oñemoañetévo ijapytepekuéra tekojoja ha tekompoteĩ.

Ava Oikéva Ko Tembiapoteépe

Ko apopyrã rehehápe oñhápe Karugua Tuicháva Chaco-pegua ha upepe jaguarete rekorembiasa, oñeme'ëta marandu opavave oikétava ijapopyrépe ha'e:

Omohangarekóva jehechajey ha ombohapykuévoíva ha'e: WWF, TerrAdapt ha FVS.

Tapichakuéra oipyhýva ha oipurúva añete:

- Te'yí aty, avatee aty, tapicha chokokue oikóva ha omba'apóva yvy rendapy rehe.
- Avei oñemoĩmbaitéta jakupytype oñhaguéicha tenda omyakáva Tendota rembiguái ha umi viru'yre omba'apóva peichahápe Instituto Chico Mendes de Conservação da Biodiversidade (ICMBio), Centro Nacional de Investigación y Conservación de Mamíferos Carnívoros (CENAP), Agencias Ambientales Estatales de Mato Grosso do Sul, Ministerio de Medio Ambiente y Agua, Servicio Nacional de Áreas Protegidas, Gobiernos Autónomos Departamentales de Santa Cruz, Ministerio del Ambiente y Desarrollo Sostenible (MADES - Paraguay) ha Direcciones de Parques Nacionales. Péicha ko'ã omombaretéta jehechajeyjey oñembokatupyryve hağua kuatia'apopyrã ombohapéva tenonde'aporãve mba'e ñemyatyromë, jeguereko'are téra apañuã pysyromë.

- ONG Tapicha rekokuaapyrei: umía apytépe oĩ Sociedad Boliviana Derecho Ambiental-pegua, omotenondétava opaíchagua marandu ojejuhúva upe tetãme (Bolivia).

- Mbo'ehaovusu ha oipytyvõva: U.N.A. oñondive omba'apóta ohekávo tembikuaapy oguerajeráva ñemyatyrõ ha tekosãmbhy omomichĩvo upéa, ha MapBiomos ombohekóta añetehápe ñeñangareko ha ñemyatyrõ haña, ani oiko apañuãi.

- Tembiapo'aty GEF-7 ha GEF-8 ojejueroguatávava Chaco yvytee rupive ha Karugua Guasu jeguerosãmbhy javeve.

- Upéicha avei mba'apo'aty potaitéva GEF-9-gua.

Tapicha omoambuéiva kuatiavusu rehegua: ojehekáta tendota moirũhára ha opaichagua avatee omotenondéva ñane retã pysyrõha omyakáva hembiapo ani haña opaite jaguarete ha tekoha ha upekuéro teipyhy mba'e apopyrãme ikatu hañaicha hetave ikatuíva ojejapo tahete añete oñeñangarekóvo Chaco Karugua rerehápe.

Tapicha'aty Omyakáva Ape:

- Viru Tendatee: (Banco Interamericano de Desarrollo) ha upéicha carbono ku'ire oñemba'apo oĩhape mba'e jehesa'ỹijo ha jehechajey itahu haña ko'áva omohenda iviru jekupytyrãiterã.
- Mba'apovareko ambue tetãmegua: ha tavaaty pytaguakuéra ha'éva GEF, PNUD, PNUMA, UICN ha Panthera.
- Opáichagua tapichakuéra: oikovéva tavaite rupi ohupytyva chupekuéra ýre ñemongakuãñangareko, carbono ñembotyái ha kuaapyhára ñande rekoha moirũhára.

Tembiapo apopyrã'i tapicha ojapóvape ñuarã

Ko tembiapo oñehesa'ỹijo jave opavave tapichápe tetã pukukue jave ikatu hañaicha oñemboheko añete ñande rekoha ñeñangarekóre ojekuaporãiteva'erã mboy mboýpa umi tapicha oñeha'ãtava ojejapopa haña tembiapo arañoahẽmeitépe. Ha heta jeý mbohapy tetã oipyahágui ko'ápe ndikatúi kuri oñondivepa oñemba'apo mombyry guive, ha upévare petẽ teĩ ojejapo upérõ.

Vore peteĩha: Aty ñepyrũrã

Tenonderãite, ojejapo kuaaha'ã aty oikova'ekue ta'angaryi rupive (virtual) 11 jasypakõi 2024 ary jave. Upémarõ mba'e ojeupytyséva kuri ha'e ñembojoja mba'e potapype maymavándi.

Pe ára porundy jasypakõi jave oiko aty ojekuaa porã haña mba'éichaitépa oñemba'apóta tekojojápe mbohapyve tetãkuéra ndive WWF – GEF ha avei WWF Brasil-pegua, Paraguái, Bolivia ha FVS ikatu hañaicha ojekuaa apoukapy ha máva mavaitépa ojapóta.

Upéi mokõihápe, ojeoporavo 23 (mokõipa mbohapy) tapicha oipytyvõvahína irundy tetã ambuégui oúva, péva oikókuri mbohappya jasytateĩ 2024-pe. ONG, avei PPILO (aty te'ýi ha oíva ko'ape). Mba'e apopyrã oiketahápe tapicha PPG. Kóva ko jehaipyre ohechauka mavaitévapa oñepí'ãre ijapytepekuéra omotenondévo péicha ombohekombaretevéva, kóva ojejapo WWF ógaguasúpe oikuaavégui ko'áva hetave mba'e umi tapichakuére.

Vore mokõiha: Ñembohovake tapichápe tetãmeguakuéra

Upe 20 jasypakõi jave ary 2024 ha avei 13 jasykõi ary 2025 jave ojejapo ñembohovaké kuri (13) paapy tapichakuéra Chaco ha Pantanal-pegua ikatu haña ojekuaa hekópe mba'epotapy ha avei uperire oúva.

1. Tendota ha opáichagua mburuvichakuéra omyakãva ko tembiapo tuichapajepéva ha'e ko'ã:

- Ministerio de Medio Ambiente y Agua de Bolivia (MMAyA) - Viceministerio de Medio Ambiente, Biodiversidad, Cambios Climáticos y de Gestión y Desarrollo Forestal.
- Ministerio del Ambiente y Desarrollo Sostenible de Paraguay - Dirección General de Protección y Conservación de la Biodiversidad.
- Empresa Brasileña de Investigación Agropecuaria (EMBRAPA) ha'e peteĩ tendamba'aporeko oñembojoajúva Ministerio de Agricultura y Ganadería (MAPA).
- Servicio Nacional de Áreas Protegidas de Bolivia (SERNAP).
- Gobierno Autónomo Departamental de Santa Cruz - Bolivia.
- Embrapa Pantanal.
- Instituto Chico Mendes de Conservação da Biodiversidade (ICMBio).

2. Red de instituciones de investigación y universidades; U.N.A. (Paraguay), Red MapBiomass y NASA-SERVIR.

3. Omba'apóva ambueicha: Associação Aliança 5P.

4. Aty Guasu omyakãva "Ñande rekoha ñangareko" (ONG): Sociedad Boliviana de Derecho Ambiental.

5. Tetã motendeha oñangarekóva te'yikuérare, chokokuére avei ha opáichagua tapicha omba'apóva yvy ha mymba ndive. Ambue ojekuaapýkuri tapicha PPG jehechajeyrõguare ha katu ndikatúi oñembohovake chupekuéra ndaipórighui kuatia arandupypore omyesakãva hekoitépe. Ko mba'echauka poravopyre ha'ékuri CLPI ryepyete. Ko mba'ehechauka oñemosarambi umi tapicha apytépe ha ijapytepekuéra oisãmbyhy tekokatupyryvépe.

Vore mbohapyha: Aty guasu motenondeha moĩrũnguérandive GEP ojehekávo tenanderã guasu

Ko aty ojejapo 16 jasyteĩ 2025 jave ikatu hañuáicha oikuaasakã hikuái mba'éichaitépa oñembosako'i ypy ha ojehecha jey ñehesa'yijõ rupive tembiapo jehupytyrã oñepyrũ guive opa peve. Ko tembiapo tuichaitévape omba'apo mokõi tapicha omoakãva, ha'évahina: Pascal Martínez ha Hann Fairbank. Ko'áva omopyenda ha ombohape tenonde ohechauka hañua tekotevẽha ñaňangareko mymba ha ka'aguýre ára ha ára opaite mboyve hikuái. Upévale umi jehupytyrã oñembosako'íta jaguarete rayhupápe oñemombarete hañua hekosã ani opaite pe mymba.

1. Mba'e tekombypyre omohekoñepyrũva GEF mboyveete, ha'évahina jaguarete rekovesã ha jerére oĩva, oñemombaretéva'erã umi tekoarandu omo'áva mymbasaite rehegua, ñemongaru rehegua, ha avei tekoha ñemyatyrõ avei.

2. Oñemopyenda tembiapo oparupi ojejpova'erã mburuvichakuéra ndive ojeupyty hañua tembipota oñondivepa ha jehupytype.

3. Oñehesa'yijõta avei opavave ndive ikatu hañua ñepytyvõ rupive oñemopyenda porãvévo ko tembiapo pukukue jave.

4. Hi'ã péicha avei ojejueroguata ambuekuéra apytépe isarambívo ko tembipota ikatu hañuáicha ojeupyty tuichaveháicha ha ipyrusu porãvévo ko tembiapo.

5. Tekotevẽ avei mba'e jehechaapopyrã oñemopyendávo hekópe jaguarete ha tekoha ñeňangareko.

Vore irundyha: Mbo'esry virtual Teoría del Cambio rehegua ha Tabla B 9400

Ko aty guasu ojejpókuri 30 jasyteĩ ary 2025 jave ojekuaa porã hañua mba'éichaitépa oñemopyendáta ko tembiapo tekoha porãngue rekávo, upéva ojejueroguava'erã mokõi ary pukukue jave oñemohu'ávo ko

jehupytyrã tembiapo rupive. Oĩkuri ápe WWF–GEF, FVS ha TerrAdapt ikatu haġuaicha oĩembohape hekópete. Kóvape ohechakuaa mombe’u peteĩ marandu jeha’ĩyva. Kóvape ojehechaukáta ñepytyvõ rupive ikatútaha oĩemba’apo mokõi ary pukukue jave.

Pe 13 jasykõi jave ojejapo mokoĩha aty oĩemopyendávo CDC apopyrã oĩembojoapýva apopyrã WWF, FUS ha TerrAdapt.

Vore poha: Ñemombe’u ha ñemyasãi pe propuesta paha umi tapicha clave ndive

Ko tembiapo jehechaukarã ohechákuri tapichakuéra omotenondéva ko mba’eapo guasuite upe 3 arapy jave ojegerahauka mboyve GEF-pe.

Ojejapo’kuri aty py’ỹi py’ỹi: WWF-GEF, oĩeporandupýva ha FVS jasytateĩ 2024, jasykõi 2025 peve ha upekuévo ojeporavo pysyrõharakuérare avei virumõĩpy rehe.

Mba’e jehupytyrã tapichakuéra ndive

Ko tembiapópe omba’apóva heta tapicha ha ko’áva oñeha’áva’erã oĩemotende añete ikatu haġuaicha oje’éva hikuái oĩemohendaite mba’e apopyrã hekópe.

Avei upéicharamonte ojekuaa porãvéta temikotéva guive ha upekuévo ojehekáta jeguerojera ohapera’ãrõva ko mba’eapopyrãme tekoha porãnguereko rayhupápe. Mba’e jehupytyrãite ojehekáva ko tembiapópe ha’e:

- Oĩembohapeva’erã opáichagua tembiapo ohechauka haġua mba’e mba’épa ojejapo ppy, mbytere ha ñemohu’ã haġua ko apopyrã. GEF rupive, ñemboavareko aryriremi, mba’eapopyrã, mba’ejehechajeyrã, ha avei ñemohũ’ã oikoháicha WWF, FVS omba’apojávava ha mba’e’apu’a oikóva GEF mbohapyve tetãme. Upevarã ko apopyrã omyakáva ha’ehína tape rechaukaha.
- Ko’ã mba’e oguahéva’erã hekopete umi omotenondévape tesakã porãme ha tekopotĩme.
- Ojesarekova’erã anive haġua oiko térã sa’ive haġua mba’evai jeipyhy ohechajévo mba’e tyai UGP rupive.
- Hesakã porãva’erã mba’eichaitépa oĩemohendáta umi mba’e nosẽporãiva ikatu haġuaicha oĩembohekokatuve.

UGP omotenondéta jehupytyrã ikatu haġuaicha ojejapo hekópe tuichakue javeve oĩemoirũmbávo oĩondivepa tapichakuéra oĩháicha guive ko mba’apo porãnguete.

Upeicharã ojejeroguatáta mokõi tembiapo rupive oĩembohekotee haġua:

1. Aty omyakáva apopyrã: Kóva ha’e mburuvichatee omyakáva ha ohesa’ỹijóva ko tembiapo tuichaitéva ñepyryũ guive opaite peve. Ohecha ha ojeitypekáta mba’e’andurehe, ijapopyre rehehápe ani haġua opyta tapykuépe ha upéichamante oĩemotenondéta ijapoukapyrãme.

Ko Aty omyakáva apopyrã omyakáta FVS ha omoirũta ambue tapichakuéra katupyry FVS, ambue irũngue TerrAdapt, Aty WWF-GEF (tembiecharãrõ) ha tenda oĩva Bolivia, Brasil ha Paraguay. Tembiecharãnguéra ikatu omoinge avei umi omba’apojávape tekotevéřõ, taha’e: Sociedad Boliviana Derechoambiental-pegua, Mbo’ehaovusu Paraguaygua, ñane reta Paraguáipegua, ha Alianza 5P Brasil, avei, omyakáva Apopyrã ñembosako’i ha ombotuicháva GEF-pegua.

2. Aty omoirũva apopyrãreko: Kóva rupi ojejeroguatáta opavave tembiapo ombohete arandúva tuichakue jave. Avei ojejeruréta ambue mburuvicha (ministro-kuéra) omboheko ha oipytyvõ haġua opaicharei omoirũvo ko apopyrã jeguerojera hu'ãme meve. CAP oñembyaty mombyry ñehendu rupi ambuekuéra omoirũvandie omba'apo joja haġua hendivekuéra jehupyty ha kyre'ỹme ombotuichave haġua ko apopyrã oñangarekóva jaguarete ha ka'aguy rehe ani haġua opaite hikuái. Upeicha avei omohu'ãvo tembiapo ohecha máva mavapa omoĩta viru ikatúva oipytyvõmie hembipotakuéra.

CAP omyakã (Aty Tekove saite Argentina-pegua) umi tetãkuerarérape. Upéicha oĩ ijapytepekuéra Ministerio del Medio Ambiente-pegua ha y Bolivia-pe oĩva (Vice Ministerio de Medio Ambiente, Biodiversidad, Cambios Climáticos ha Gestión y Desarrollo Forestal).

3. Ñembyaty omoirũvandie: Jaikuaaháicha tekotevẽra guive opa tetãme omba'apóva guive ko apopyrãme ikatúvo omopyenda.

Ko mba'e ojejapóta WhatsApp rupive ñehendu ha jehaipy. Ha'ekuéra oġuahẽ peteĩ ñe'ẽme: ojejuhútaha oñondivepa poteĩ jasy jave ikatuhaġuáicha omohenda hekópe ikatutúva ogueroguata ha viru rupi oñembosako'iporãve haġua umíva tekoha ñaňangareko tuichakue jave ani haġua opa umi mymba ha ka'aguy ñande rekoha remireñoí saite.

Vore Peteĩha: Mavaitépa Oikéta ko Mba'e Apopyráme

Mba'eichagua Avareko Omba'apo	Téra	Mba'eichaite ijepopyre / Ára reko apo	Mavaitépa Oikéta ko Mba'e Apopyráme
Tetã Brasil, Bolivia ha Paraguái motenondehára	Oñeipepirũta Ministerio Ñande Rekoha ha avei Ministerio de Medio Ambiente y Agua de Bolivia, Ministerio de Planificación del Desarrollo de Bolivia, Ministerio del Ambiente y Desarrollo Sostenible de Paraguay y Ministerio de Relaciones Exteriores de Brasil, Empresa Brasileña de Investigación Agropecuaria (EMBRAPA), Ministerio de Desarrollo Regional (MDR), Centro Nacional de Investigación y Conservación de Mamíferos Carnívoros (CENAP) Instituto Chico Mendes para la Conservación de la Biodiversidad (ICMBio) guýpe, Instituto Brasileño del Medio Ambiente y de los Recursos Naturales Renovables (IBAMA) Ministerio de Medio Ambiente guýpe, Secretaría de Estado de Administración de Mato Grosso do Sul-pegua (SAD); Polítika-kuéra joaju Bolivia: Ministerio de Planificación del Desarrollo. Brasil: Centro Nacional de Investigación y Conservación de Mamíferos Carnívoros (CENAP/ICMBio), Instituto Brasileño del Medio Ambiente y de los Recursos Naturales Renovables (IBAMA), Secretaría de Estado de Administración de Mato Grosso do Sul (SAD). Paraguay: Ministerio de Agricultura y Ganadería (MAG) ha Ministerio de Obras Públicas y Comunicaciones (MOPC).	Mbohapy jave ñepyrũmbyva upéi ary peteĩ ha ipahakuévo.	Aty omotenondéva ojapóta ñemombe'uguasu opavavéndie ikatu hağuaicha oñemombarete ko apopyrã. Upéi ojehechajeýta peteĩ arýre, upekuévo ohechaukáta mba'eichaitépa oñembohete ha ipyrusu, ha upekuévo ojehecháta ñemohu'ã hekopé porã. Upe tapicha omotenondéva katuete omopyendáta ko apopyrã hesakãve hağuaicha apañuãi oreková pa'ũa oñemyatyro jeývo.
Tetã vore motenondéva	Tetã omotenondeañóva - Gobierno Autónomo Departamental de Santa Cruz, Bolivia Ambue	Mbohapy jave ñepyrũmbyvo, upéi ary peteĩ ha ipahakuévo.	Aty omotenondéva oñembyatýta umi tetã vore ndive omohenda hağua hekopé ko apopyrã. Upe ñepyrũrã temikotevêva oñembosako'íta. 2) Peteĩ ary rire ojehechajeý hağua ogueroguataicha, ha

Mba'eichagua Avareko Omba'apo	Téra	Mba'eichaite ijepopyre / Ára reko apo	Mavaitépa Oikéta ko Mba'e Apopyráme
			ipahápe ojekuaa haġua ogehupyty'pa tembipota.
Aty rokái ha te'ýi retã'ikuéra	Oñemysesakãta tava'aty ha te'ýikuéra rupive mba'e ojekotevéva oñeguahẽ haġua hi'ãme tembipotápe Ojehechakuaáta PPIILO rehegua atykuéra peteĩteĩva (Táva Ypykuéra ha Tekohagua Atykuéra) oñemboguata jave muestra apo marandu ñembyaty haġua ñu-megua, ha umi tapicha ha atykuéra oikeva'ekue rehegua mapeo tuichavéva ohechakuaáta umi puruhára iñiimportantevéva ha umi oipytyvõ térã omoambuéva tapicha remiandu ikatu haġuáicha ogehupyty umi resultado."	Ñembo'apopyrã oñemohendáta tembipotápy apoyoropy peteĩha, mokõi ha mbohapy ha avei.	Pe tembiapo ojaipóta peteĩ ñehesa'ýijio umi tapicha ha aty oikeva'ekue rehe, ojekuaaukávo umi mburuvicha PPIILO rehegua ojaajúva sistema de monitoreo ndive; umíva apytépe oĩ mymba ñemongakuaahára, tetãygua ypykuéra aty térã kuñanguéra aty oĩva umi tenda oñembyatýtahápe marandu ñemitý rehegua (componente 1). Avei ojehechakuaáta umi organizaci3n PPIILO oguerek3va katupyry SIG-pe ikatu haġuáicha oñemombarere ha umi puruhára ikatúva oiporu marandu incidencia-rã (componente 2 ha 3). Oñemoinge avei umi jehecha ha ñemimo'ã peteĩva umi mburuvicha iñiimportantéva rehegua, ikatu haġuáicha oipytyvõ ha omoneĩ modelo ha portal web rembiapo, umi taller virtual ha presencial rupive (componente 2), katupyry ñemombarere rembiapo rupive (componente 3), ha monitoreo participativo ñeha'ã rupive umi área de muestreo ojaajúramo ijyvyrekuéra ndive (componente 1). Pe tembiapo ohepyme'ẽramo marandu ñembyaty ñúme umi Tetãygua Ypykuéra yvýpe, tekotevéta oñembosako'i peteĩ protocolo oñangareko haġua Consentimiento Libre, Previo e Informado rehe, ikatu haġuáicha oñembyaty marandu umi vyvykuérape.
Mbo'ehaovusu ha ambue arandu rekávo	U. N. A. (Paraguay) Red MapBiomás NASA SERVIR	Ñembo'apopyrã oñemohendáta tembipotápy apoyoropy peteĩha, mokõi ha mbohapy ha avei.	Ko apopyrã ojejaipóta techáuka jere oĩkué haguã mbo'ehaorusũ ha ambuekuéra omba'apóva ko tembiapópe, U.N.A. omyakãta ko'ápe, ojehekata ambue tembiapota oñembosakopýta avei aty guasupe, Oikehápe avei tapicha kuéra oike haġua umi tembiaporape guasu rehegua protocolo-kuéra, oñembyaty haġua marandu ñu-megua, ha oñemoinge haġua PPIILO-kuérape pe área ojejaipoha muestreo reheguápe. Upéicha avei, iñarandupy técnico Oñemoingéta avei pe proceso de jehecha jey, jehechakuaa ha añetegua'apo haġua modelo ha portal web rembiapoitekuéra rehe, oñemboguatávo taller-kuéra virtual ha ojejaipóva tapichakuéra renondépe (componente 2).

Mba'eichagua Avareko Omba'apo	Téra	Mba'eichaite ijepopyre / Ára reko apo	Mavaitépa Oikéta ko Mba'e Apopyráme
			Avei, oparticipáta katupyry ñemombareterã rembiapópe (componente 3). UGP ha umi tembiapo oñondive omotenondéva apytépe oñemotenondéva atykuéra ñembojoaju rehegua avei ha'éta peteĩ tape participación rehegua."
ONG	Sociedad B. de Derecho A. Ambue ONG Omboasarambiva Ambue ONG-kuéra marandu ñemyasãi hağua	Ñembo'apopyrã oñemohendáta tembipotápy apoyoropy peteĩha, mokõi ha mbohapy ha avei.	Ko apopyrã ohechauka opaite mba'eichaitépa oñemyatyro tahaína upeichahápe Aty Guasu Bolivia-peguá omopyendáta tekojoajúpe avei. Avei ko mba'apoguasuede ohekáta tajicha ipyahujeyva omopetei hağua ñembojoajúpe ombopepojerévo INTERNET rupi maymavevapente tekoguapy jerovia ohekáva ñemyatyrõ pyahu ha jeguerekoparejey.
Vore Katuete		Ñembo'apopyrã oñemohendáta tembipotápy apoyoropy peteĩha, mokõi ha mbohapy ha avei.	Pe proyecto ojaipóta peteĩ mapeo umi tapicha, aty ha temimõimby oikervakuére, ohechakuaávo ambue empresa ha negocio-kuérape oñemyasãi hağua portal web ha umi recomendación proyecto rehegua, umi área oñemotenondeva'erãva tekoha ñemyatyrõ ha ñangarekorã rehe. Associação Aliança 3F omba'apóta tembiapo oñondivegua rehe Brasil-pe, componente 1-pe, oikéhápe protocolo participativo-kuéra oñemyaty hağua marandu ñu-megua ha oñemoinge hağua PPILO-kuérape pe área ojejaipohápe muestreo rehe. Upéicha avei, iñarandu ha hembiapo rekove ñemitỹhápe oñemoingéta pe proceso de retroalimentación ha validación-pe, modelo ha portal web rembiapoitekuéra rehe, taller virtual ha presencial rupive (componente 2). Avei, oparticipáta katupyry ñemombareterã rembiapópe (componente 3). UGP ha umi tembiapo oñondive omotenondéva apytépe ojejaipóva atykuéra ñembojoaju rehegua avei ha'éta peteĩ tape participación rehegua.
WWF Tekomarandu tu ko'ý	WWF oficina Brasil, Bolivia ha Paraguái	Ñembo'apopyrã oñemohendáta tembipotápy apoyoropy peteĩha, mokõi ha mbohapy ha avei.	Oparticipáta observador-rõ Proyecto Moakãha Atyme ha oike avei proyecto jesareko ha jehechajey rembiapópe. Ombohape ha omotenondéta umi aty ñepyrũrã UGP ha umi tembiapo oñondive omotenondéva apytépe. Tekoha rehegua

Mba'eichagua Avareko Omba'apo	Téra	Mba'eichaite ijepopyre / Ára reko apo	Mavaitépa Oikéta ko Mba'e Apopyráme
			mba'apoha ramo, ome'éta hemiandu, jehechajey ha jehechaukaha proceso modelo dinámico ha portal web rembiapoitekuéra rehe, taller virtual ha presencial rupive (Componente 2). Avei oparticipáta katupyry ñemombareterã rembiapópe portal web jeporu rehegua (Componente 3)."
Mbo'e jeguerochoryrã	Tendotakuéra omyakáva ko apopyrã ha ñemotenonde potaite.	Voresa'i mbohapyha	Ko'ápe oikéta apopyrã motenondeha ha kóva omosarambíta opáichagua mba'emavandu pyahu orekóva omotenondéjave GEF, ha WWF ha umi iñirũnguéra ñanduti renda-kuérape, umi pytyvõhára destinatario-kuéra rehe ojehechauhaháicha
Instituciones financieras, donantes y periodistas	GEF, PNUD, PNUMA y UICN BID	Voresa'i mbohapyha	Ko'ápe oikéta apopyrã motenondeha ha kóva omosarambíta opáichagua mba'emarandu pyahu orekóva omotenondéjave GEF, WWF ha iñirũnguéra ñanduti renda-kuérape avei, ome'ehaguéicha umi pytyvõhára destinatario-kuéra.

Unidad de Gestión de Proyecto (UGP) ko apopyvore ombokatupyryteta ymi kuña, tejyi ha mitãrusu atykuérape ko mba'apopyrépe tuichakue javeve. Upevarã ñepyrũraite ojehekáta tapichakuéra myakãhaíva itavapy ha chupekuéra oñhekombo'eta hekope porã oñemopyenda hağua ko apopyrã tuichapajepéva hekoha rupi. Ñepyrũrã, ojejapóta peteĩ aktór kuéra rehegua jehechakuaa hağua mávapa umi PPIILO ruvicha kuéra (mymba ñemongakuaa apoha kuéra, indígena atykuéra ha kuñanguéra organización-kuéra) umi tenda oñembyatyhápe marandupe (Componente 1), avei umi organización oikotevéva omombarete hağua iñembokatupyry SIG-pe ha umi ikatúva oipuru marandu oñemombarete hağua incidencia-pe (Componentes 2 ha 3)."

Oñemoinge hağua iñe'ẽ ha hechakuaa kuéra modelo ha portal web ñemoneĩme, ojejapóta aty ñembokatupyry ñanduti rupive ha tapicha renondépe (Componente 2), tembiapo omombaretéva katupyrykuéra (Componente 3) ha tembiapo jehechajey participativo rehegua (Componente 1). Ojekuaa hağua oĩha atykuéra ikangyvéva oikotevéva pytyvõve, oñemboguatáta tembiapo ñembosako'i rehegua, umíva apytépe ñe'ẽasa rembiporu ha tapereko ñemongu'e oĩporãva tekoha ha arandupy rehe.

Mbohovái ha jeykuaa umi tapicha ha aty oikeva'ekuépe, ha ñomongeta meme: Umi tembiapo oficial ári añoite ndaha'ei, tembiapoaty omanteneva'erãta tape ñomongeta directo (correo electrónico, WhatsApp) umi actor clave ndive oñembopyahu hağua marandu pya'e hağua. Avei ojeporúta peteĩ Mekanismo de Gestión de Reclamos (MGR) oñemoguahẽ ha oñembohapévo umi reclamo ha queja, oñeñangarekóvo hesakã hağua opa mba'e ha oñesoluciona hağua umi joavy térã conflicto.

Tembikuaa ha Tembiapopyva Kuéra

Ko apopyrã guasu WWF GEF katúete omopyendava'erã jehechajeyjeyipe opaite peve tembiapo. Pe Organismo Ejecutor Principal (FVS) ha'e pe omboguatáva Plan de Participación de los Actores Involucrados (PPI) ha avei oñangarekóva oñecumpli haña WWF Estándar rembipota.

Vore Mokõiha: Ta'angahaipy mokõiha virupuru rehegua

Mba'épepa ojeperúta	Mboýpa (Dolares)
Tembiarandúpe	16.024,73 USD
Tapicharembikuaa	24.336,00 USD
Tapicha omopyendáva ha ohesa'ýijáva	39.600,00 USD
Tapicha hekoteéva mosarambiha	24.336,00 USD
Tembiehecha jey	25.000,00 USD
Paha	179.696,73 USD

UGP oguerékóta tembiaporã ojesareko ha oñangareko haña oñemboguata porã haña PPI. Pe apopyrã omba'aporukáta peteĩ tapicha arandu Tekorosã Ñangareko ha Kuña-Kuimba'e Joja rehegua, peteĩ tapicha arandu Tembihechajey rehegua, peteĩ tapicha arandu Política rehegua ha peteĩ mba'eporandu arandu Oikehápe Tapichakuéra Jeparticipación rehegua, omotenonde haña pe plan ñemboguata, Proyecto Mohendahára pytyvõ reheve, oñemombarete haña ñesãmbhyhy ha joaju PPILO organización-kuéra ndive, umi ijyvyrenda oíva ko paisaje ryepýpe.

Apañuãi Jegueronohẽ Añete

Kóva rupive ojekuaaukáta ñehesa'ýijo py'ýive ikatu hañaicha hesakãve ohóvo apañuãi mbarete, omopyendáva ñande rekoha ñeñangarekotee.

Ko apopyrã rupive oñeha'ãta ogehupyty:

- Tembiapóre ojehecháta ojejapópa téra nahániri WWF oipotaháicha.
- Toiko ha'eño jegueroguata porã ko apopyrãite.
- Toñuahẽ opavave oikotevẽrévape hekosã haña.
- Oikuaava'erã tapichakuéra apopyrã rekojeguero guata.
- Ojeroguapyva'erã kuatiápe opamba'e.

UGP oguerékóta tembiaporã omomarandu haña umi tapicha ha aty ogehupytývape umi mba'éichapa oñemoguahẽ ikatu haña oñepresenta queja ha reclamo.

Pe tapicha omba'apóva ko tembiapópe ha oñangarekóva hese marandu jeikeha oñemoíta opavave rembihecharã.

WWF GEF Agencia Queja ha Reclamo Rembiapo Rape

Umi comunidad ogehupytyva ha ambue tapicha téra aty oíva interesádo ikatu omoguahẽ iqueja WWF GEF Agencia-pe araka'eve. Umi marandu oñeikotevéva oñemombe'úta opavavépe.

Umi queja ikatu oñepresenta Proyecto Queja Rembiguái (PCO)-pe, peteĩ WWF mba'apohára omba'apóva ijeheguiete ha ndoikéi WWF GEF Agencia poguýpe, ha'éva responsable WWF Rembikuaa ha Responsabilidad Mecanismo rehegua. Ikatu oñeñe'ẽ hendive ko'ápe:

Correo electrónico: SafeguardsComplaint@wwfus.org

Pareha Ñemondo

Project Complaints Officer Safeguards Complaints
World Wildlife Fund
1250 24th Street NW
Washington, DC 200374

Ko'ã apañuãi tuichakuéicha oñemoguahẽta katuete opáichagua tapichápe oikuaséva ko tembiapo apopy ha'éva opavavépe guarã. Péicha ikatúta ojehei iñe'ẽteépe ha oreko va'erã katuete ko'ã mba'e:

- Téra ha terajoapy ohaíva mba'e.
- Oĩvaramo ambue tapicha pysyrõha omboguapýva'erã ha herajoapy avei.
- Mba'e apopyrã jehupytyrãite ojeipotáva.
- Mba'evai téra apañuãi ojehecháva pévape.
- Tekoha oipysyrõva réra oñetéta.
- Ambue ha oimeraẽ kuatiavusu hekoañetáva.
- Tekoporãvévo ojeipyhývo tembiecharã hekópe.
- Ojejerurévo apañuãi ñembotenonde jey.

Pe PCO ombohováita umi reclamo oñguahẽ rire 10 ára omba'apohápe. Umi reclamo oñeñongatúta ha oñemoinge proyecto tembihechajey ryepýpe.

Umi tapicha ha aty oikeva'ekue avei ikatu omoguahẽ iqueja internet rupive téra teléfono rupive, mbohapyhára independiente plataforma-kuéra EthicsPoint téra WhistleB rupive.

FVS Queja ha Reclamo Rembiapo Rape

Umi comunidad ogehupytyva ha ambue tapicha téra aty oíva interesádo ikatu omoguahẽ iqueja araka'eve Fundación Vida Silvestre Argentina (FVS)-pe. Marandu jeike rehegua oíta opavave rembihecharã. Fundación Vida Silvestre Argentina [Reclamo Ñemyatyrõ Rape](#) oĩ Director General jesareko guýpe. Umi queja ikatu oñemondo ko'ã tape rupi:

- **Whatsapp:** +5491148888675 (omoguahẽ marandu jehaipyre, ñe'ẽñe'ẽ ha ta'angamýi)
- **Formulario web** ko enlace ([LINK](#)) rupive.
- **Correo postal:** Defensa 251 6°K (C1065AAC), Ciudad Autónoma de Buenos Aires.
- **Mba'e oñeikotevéva ñe'ẽmondópe:** "Reclamo ojoajúva Fundación Vida Silvestre Argentina rembiaporã rehe."

Pe reclamo oguerekova'erã ko'ã marandu

- Téra, apellido ha marandu jeike rehegua pe reclamante mba'éva. Ndaikatúiramo ha'e voi, tojehechauka peteĩ kuatia tee omoneíva pe representación oñeme'éva.
- Pe proyecto, programa téra tembiapo rehegua oñepresentáva pe queja, ojehechaukávó moõpa oĩ geográficamente
- Pe perjuicio téra mba'e vai oikómava téra ikatúva oiko

- Pe política téra disposición social relevante rehegua (oñekuaáramo).
- Oimeraẽ ambue marandu téra kuationa iporãva pe caso rehegua (techapyrã, pe mba'e oiko hague ára).
- Oimeraẽ ambue marandu téra kuationa iporãva pe caso rehegua (techapyrã, pe mba'e oiko hague ára).
- Umi tembiapo ojeapómava ko'ãga peve oñemyatyrõ haña pe problema, oikéha pe umi ñomongeta téra jeike mboyve FVS ndive.
- Umi ñe'ẽporã téra propuesta oñemyatyrõ haña pe problema.
- Ojejeruréramo marandu ñongatu ñemigua, tojehechauka mba'érepa ojejerure upéva.

FVS reclamo aty rembiapo

FVS reclamo aty omoneĩta oñuahẽ hague pe reclamo ha, 10 ára omba'apohápe ryepýpe, ohechaukátá ikatúpa téra ndaikatúi oñemoneĩ pe queja. Oñemoneĩramo, ojeapóta peteĩ plan ha peteĩ aravo'aty tembiapo rehegua oñehesa'ỹijo haña pe caso.

Pe aty omomarandúta pe tapicha téra aty ojechupytývape ko marandu, oikéha pe tapicha oñe'ẽ'ẽkuaáva hese rera, 10 ára omba'apohápe ryepýpe ojeapopa rire pe jehechajey.

Pe asunto oñehesa'ỹijóta ha oñemboguatáta, tekotevẽramo, pytyvõ técnico reheve. Umi mba'e ojejuhúvare oñemba'apóta umi tapicha téra aty ojechupytýva ndive oñemboguata haña peteĩ plan oñemyatyrõ haña pe situación.

Tembiaporã ha ñemyatyrõ rehegua. Ojekuatia ha oñemomarandúta peteĩ mombyky pe queja rehegua, umi tembiapo ojeapóva ha pe plan oñemoañetéva oñesegui haña pe caso. FVS ome'ẽta pe pytyvõ tekotevẽva oñemyatyrõ haña umi apañuái oñemombe'úva, oikéha pe umi mba'ekuaa atyguáva pytyvõ.

Marandu jehecha jey

Ko apopyrã mbohapeguata ojehecha jey jeýta.

Peichahápe oñembohapéta oipáichagua tembiapo ijekuaaporãvévo tapicha ñembosako'i.

- PPI katuite ojehechajey jeýta oñembopyahu haña ikatuháicha ko mba'apo apopyrãme. Upéichako ojeapova'erã peteĩ ary pukukue javeve.
- Avei umi tembiapo ojekuaaukátá poteĩ jasy javeve, ikatu hañuáicha ombohako porãve igueroguata pyru jave.
- Tembiapo ha hembiasa omyesakãva umi tapicha moirũhára ojehechakuaáta péicha:

- Tapichakuéra ojekuaaporãréta mboy mboýpa eime hikuái.

- Avei ojekuaaporãve haña máva mávandipa.

- Ojehechátá upekuévo kuña ha kuimba'e jehe'a'ỹre peteĩ ary pukukue jave.

- Mboy mboýpa oĩ tembiaporã apóperãme.

Ko'ã tapichakuéra rembiapo ojehecha jey jeýta ambue ava okáragui oúva ohepyme'ẽva haña kóva.

Mbojoapy 1: Oñeinteresáva rehegua jehechakuaa ha ñehesa'ýijio

Mba'eichagua avareko omba'apo	Tembiaporekosã ha mba'eapopyrã rekotee.	Apopyrã potapy	Mba'eichaitépa tapicha omboheko ambue ko avei ha'e heko'ary tembiapo mba'epu'avo avei upe rire.
Fundación “Vida Silvestre” Aty marangatu “Tekovesaite” (Argentina)	Aty marangatu “Tekovesaite” omba'apo Chaco rupi ohekávo ñemyatyrõ hekovesã haña. Ombombarete avei tekoha ñeñangareko Argentina-pegua.	FVS oñeha'ãta ombareteve haña jaguarete rekove ha ani opaite ary 2030 peve. Upe jechapyre ha'e hína peteĩ mba'e hypy'ũva ojepurúva omyenda haña ka'aguy Léi-gua.	Katuate ojehekáta tape porãvéva ikatúva ogueroguata añete opáichagua mba'e tekokatu ñepysyrõ táva viru rupive ojepuruva'erã hekosã haña karugua ñanemba'e añetéta ha hypýpe avei, ijerére anive omanombarei jaguarete saíte reipa. Upévale tekotevéta tapicha ikatupyryvéva omopyenda haña hekoitépe ombojoajúvo hembiapo irundyvéva tetã ndive oĩva ko atýpe.
TerrAdapt	Ombopapéta tembiaporã ikatu hañuáicha ohechauka tekoháre ñemo'ã upeicharã oñemoirũta tetãygua ndive avei te'yikuéra.	TerrAdapt rupive ojekuaáta hembiasa pypore, omba'echukávo tapichakuérape añemotendeve haña heko'arandúpe.	Ombohape añete pe kuatia jehechapyrã ha'éva hína oñembosako'íva Karugua Guasu (Pantanal) Chaco pegua mba'e pysyrõitépe, ani haña oñembotyái ha opaite tekove upepegua. Ombotuichave ipurupyrevape ombohete ha omombareteve haña hembipota.
Red MapBiomás	Ohechauka tembiapo mohu'ápyre yvyha mba'e tyai ombyaiháicha tekoha.	MapBiomás omoheporãta opáichagua tekomarangatu amotenondéva tetãygua omyakáva umi mburuvichakuéra peteĩ kuatia marã'ýngatu omotenondeva tetãygua omyakávo umi mburuvichakuéra.	Omoporãvéta kuatia mohũ'ambypyrvéva ombojajávo upekuévo tembiecha ojuhúva añetetehápe arajere sãmbhyhy rupi javevépe.

Mba'eichagua avareko omba'apo	Tembiaporekosã ha mba'eapopyrã rekotee.	Apopyrã potapy	Mba'eichaitépa tapicha omboheko ambue ko avei ha'e heko'ary tembiapo mba'epu'avo avei upe rire.
Ministerio de Planificación del Desarrollo	Ko Ministerio-peguarã katuite oñembote añete SPIE ohechaukáva tape ñembosãi'ireko péicha rupi: Minist. de Planif. del Desarrollo Bolivia-pegua omotenonde "Jaguarete rapesã" omotenondévo teko porãve ko apopyrã oñeha'áva omombarete ka'aguy ha mymba rekovesã ani hağua opaite ko'áva mba'e. Peichakue avei oñemopyenda heko pe oñeme'ẽ virure hağua oitypekáva Bolivia ndive tembiapo joja ojehupyty porãve hağua mba'epotapy oñondive.	MPD-pe oñemomandarukuri hekópe ha aty mombyry guive oñembosako'í kuri, oñembojojávo Secretaría ndive tembiapóta ha peichahápe oñembo'apóta ambue ava aty TerrAdapt-pegua, ikatu hağuaicha hetáichagua tembiapo apopyrãite oñemboguata oñondivepa mba'e jekupytyĩ Kóvape avei ojeapóta heta aty guasu oikuaaporãvéva mba'e mba'épa ikatúva oñemoañete tembipota portal web rupive ha ojepuru hağua ko arapýpe opa henda rupi ñe'ẽ mbosarambi potápe.	Kóvape oñemyenyhẽmbáta ko apopyrã ñembosako'í jave iñepyrũmby guive.
Ministerio Ñande Rekoha rehegua ha y teete tetã Bolivia-pegua (MMAyA) / Omyakãha Tekoha ñepyrõharaitéva	MMAyA, ojapo tembipota ohekávo tape opaichagua omopyenda hağua opavave tembiapo ombohekoporãve hağua virume'ẽme oñondivemi tapichakuéra rekovesã rehehápe. Oheka ohekave pytyvõ opárupi ani hağua ikangy ko apopyrã tuichapajepéva ombohetéva kuatia arandupyhape.	Ko'ápe hina oñemombareteve tembiapo apopyrã katupyry jováipe ikatu hağuaicha hekovesã puku ha ani hağua opaite jaguarete ha hekosã. Upéicha oñembosako'í tembiapo arandu péva rehehápe. Upéicha avei DGBAP oĩkuaaporãsénte avei tembiecha jepurupyry ohechaukáva chupekuéra tapicha omba'apóva hese. Upéicha oipy'apy avei mba'éichaitépa oñeñangarekóta ka'aguy rehe ani hağua okái téra ojeitypa, mbyry'ái va'i oipyaha opaicharei chupekuéra.	Ombotuicha rekoporãve (SIMB) ohekávo tembiapo mbaretevéva ani hağua ka'aguy okáipa ha opaitevoi umíva. Oñembojoapy mba'epotapy añetevéva ohekávo viru ha pytyvõmie ikatu hağua mba'epotapy oiko jegueroguata hehópe porãite.
Servicio Nac. de Áreas Prot. de Bolivia (SERNAP) / Ka'aguy ñeñangareko Tetã Bolivia-pegua	SNAP mba'e apo omotenondéva ka'aguýre ñeñangareko omoirũ hembiapo ambue ndive ani hağua opaite tekohatee. Omoirũta SNAP opavavéndie ikatúva oipytyvõ avei taha'e ko tetãme tétã pytagua kuéra.	SERNAP oheka jekupyty joja ambuekuéra ndive ani hağua ka'aguy jehapy ombyai mymba rekovesãite avei. SERNAP ikatu ombohassa marandu AGETIC ndive oĩgui apañuãi mburuvichakuéra ndive ani hağua marandu rekovesaite rehegua ojeikuaa.	Omombarete SNAP oñembojoajúvo GEF ndive. Ohechapyrusu mba'e mba'épa jaguarete rekovesãre ojehaitypo ha mba'éichaitépa oñembohassa marandu ojupe.

Mba'eichagua avareko omba'apo	Tembiaporekosã ha mba'eapopyrã rekotee.	Apopyrã potapy	Mba'eichaitépa tapicha omboheko ambue ko avei ha'e heko'ary tembiapo mba'epu'avo avei upe rire.
Tendota myasãihára vore Santa Cruz Bolivia-pegua	Aty omyakáva ñande rekoha Santa Cruz-pegua omotenonde opáichagua apopyrã oñemotenondéva ani hağua tekoha ityai. Upévale omongakuaa joja iporãve hağua ava rekotee ary pukukue jave.	Hĩ'ã omba'epuru joja umi ambue tapicha aty ikatúva avei oñangareko jaguarete rekovesãre. Avei hi'ã ojuhu mba'epurupy ohecha ñeipyruva iporãmiéva web rupive omopeteĩva añete chupe.	Omoneĩ añetehápe omotenonde hağua jaguarete jepukaparei'ỹ joja ha jekupyty jováipe.
Teko remingakuaa Bolivia-pegua (Sociedad Boliviana de Derecho Ambiental - SBDA)	Jehupytyrãvoieteve ha'e hína tekoha ñeñangareko Bolivia-pegua. Upévarã SBDA tekormbo'e ha py'apjora rupive omoapesãta opóichagua tembiapo ohekávo tapichakuéra ha hekosã porãngarekotee opaite ára pukukue jave.	Tekotevẽ oike oípyguara hağua opárupi umi tapichakuéra omba'echuka hağua tekoarandu orekóva tembiecharõ. Tekotevẽ avei jaguarete rembiasa ha avei vakarakotee mongakuaarapy avei ohechauka ko tembiapópe mbaretégui Bolivia-pe. Péicha mante apañuái opáta ombo'aposéva guive omba'echukáta ko'ã avare rupive mba'eichaitépa oguahẽ marandu.	Ombo tuichave mba'ekuaapy marandu rupive. Ombohete avei tembiapoteete jehechajeyrã.
Tava myakãhára teko sã Paraguay-pegua / Omyatyrvõva ñaopyyru rova añetete	Ko tava omyakása va'erã tekoguapy ha ñangareko oiko oñeteteva'erã ka'agyhápe terã péicha'ỹme. Péicha avei ojehechava'erã ñeipyrvõ mybahakuéra ani ojejukaparei. Kóvape omba'apóta tetã ha tetãygua opa vaveichagua.	Oiko añete tembiasa rekotee ha jehechajey omboheko katúva ñemitỹ ha mymbakuérape ani hağua ambue mba'e ojejapo avei. Upévale marandu añetevéva rupi oikuaaukáta tapichakuérape mba'eichaitépe jaguaretére oñenangarekóta anive omanomba ohóvo, kóvape omba'añeha'ãta mayma mburuvichakuéra ko jehupytyrã apópe.	Oñemopeteĩta apopyrã ikatu hağuaicha viru ñemohendapyre omopyenda ko mba'épe aňonte.
Yty ha tymba Ñangareko Motenondeha (M.A.G.)	Yty ha tymba ñangareko teko motenondeha oñangareko mymba ka'aguy ha temitỹ rehe omotenondévo ñane retãme. MAG rupive omoirũne jaguarete rekoha ñangareko ha avei yvy ha ijere oĩva. Upekuévo oñeñangarekova'erã ambue oikovéva yvy ha ka'aguy rupi, ikatu hağuaicha jaguaretekuéra oiko opárupi yvy ha ka'aguy tuichakue jave. Upévale hína umi chokokuekuéra oikuaa ha opavandu añete eipytyvõmi hağua ko apopyrã jaguarete rehehápe.	Yty ha tymba ñangareko motenondeha (M.A.G.) ne'irã gueteri oñemoneĩ porã hekopépe ko apopyrã jegueroguata. Jepémo upéicha oñemotenondéta kuaapy romoĩa, mbyhy, mba'epotapy ha oñembojoajúta peicha tapicha TerrAdapt ndive ñe'ẽpyrũrãitépe. Avei ojejapóta marandu jehaipty tuicháva oñehekomposévo opavavévape ko apopyrã	Oñemo hendapa porávéta apopyrã iñeipyrvũby jave.

Mba'eichagua avareko omba'apo	Tembiaporekosã ha mba'eapopyrã rekotee.	Apopyrã potapy	Mba'eichaitépa tapicha omboheko ambue ko avei ha'e heko'ary tembiapo mba'epu'avo avei upe rire.
		ñehesa'ýijo rehehápe, portal web rupive, iñasarambi porãve hağua ipotapyrẽ ko mba'e apopyrãme.	
Tetã Rembiapo ha Marandu Motenondeha (M.O.P.C.)	Tetã Rembiapo ha Marandu Motenondeha Paraguái pegua omyakã añetehápe ko apopyrãme oĩgui ipoguýpe tetãv'ivore ha y jepurume'ẽrenda ha péicha rupive ikatúta oñeguahẽ tape porãre opaite ára jave, ha péicha añoite noñehundimo'ãi virume'ẽmbypyre ojapyhýva ojegueroquata hağua ko apopyrã guasuetéva.	Y Tetã Rembiapo ha Marandu Motenondeha (M.O.P.C.)	Oñemo hendapa porãvéta apopyrã iñepyrũmby jave.
U.N.A. / Mbo'ehavusu Paraguaypegua	Oñehekomba'e katupyry jaguarete rehehápe, avei omba'apo arandupykuaa ñemombaretévo hekosã. Mbo'ehavusu Paraguaypegua omotenonde añetetehápe opamba'e ombohekokatupyryva tapicha ha hekovesã oñondivepa ohechukávo tape porãnguereko oha'äröva maymavéva tapicha.	Ko mbo'ehavusu Paraguaypegua rupive ojekuaáta mombyrpyrusu jaguarete rembiasakue rehe ñuhãme ñemoĩmby chupekuéra. Upéva oipyrýrõta temimbo'ekuéra apytépe oikógui heta ijapytepekuéra upépevoi ha oñorairõvo hikuái ka'aguyha rupi. Avei hi'a oñemba'apove (Componente 2), ha upéva ogehupi portal web ikatu hağuaicha oipuru umi chokokue ha mymbasaite oñangarekoporãve hağua. Ha péicha hi 'a avei oipuru MOOCs ombotuichave hağua imba'erekoarandupy.	Omosarambi hembipota tekoha mbaretéva MOOCs ha avei jehechajey hağua upéi ha oipuru ñuhã ñembosako'irãite.
Tekomotenondeha Brasil-pegua - Ministério do Desenvolvimento Regional (MDR)	Tekomotenondeha Brasil-pegua oñemo tenonde añete ko mba'e apopyrã Jaguarete rayhupápe, upéicha oñembohapy pyvyjeikohárupi aravo mba'e rehegua ha ko'ã mba'eichaitépa omotyarõ tapichakuéra rekovesãngue, umi oikovéakaruguaitépe.	M.D.R. (Tekomotenonde Brasil-pegua) ne'irã gueteri oñemoneĩ porã hekopépe ko apopyrã jegueroquata. Jepémo upéicha oñemotenondéta kuaapy romoĩsa, mbyhy, mba'epotapy ha oñembojoajúta peicha tapicha TerrAdapt ndive ñe'ẽpyrũrãitépe. Avei ojejapóta marandu jehaipty tuicháva oñehekomposévo opavavévepe ko apopyrã ñehesa'ýijo rehehápe, portal	Oñemo hendapa porãvéta apopyrã iñepyrũmby jave.

Mba'eichagua avareko omba'apo	Tembiaporekosã ha mba'eapopyrã rekotee.	Apopyrã potapy	Mba'eichaitépa tapicha omboheko ambue ko avei ha'e heko'ary tembiapo mba'epu'avo avei upe rire.
		web rupive, iñasarambi porãve hağua ipotapyrẽ ko mba'e apopyrãme.	
Centro Nacional de Investigación y Conservación de Mamíferos Carnívoros (CENAP) Notenondeha ha oñangarekóva mymbáre, Instituto Chico Mendes para la Conservación de la Biodiversidad (ICMBio)-pegua.	Tekomotenondeha (MMA) omohendy pýkurí peteĩ marandu vore'í, oñangarekóva jaguarete ha tekoha tuichakue javeve ani hağua omanombarei ha opaitévoi. Upevarã ohemoirũta opavavéndie ikatúva oipytyvõ chupe (PAN) mburuvicha pysyrõharakuéra, ha'e'yva avei tapicha aty ojepy'apýva hesekuéra. Imba'epotapy ha'ehína: 1) Mba'ekuaandu jeheka ohecháva tekove ypy ha moingoepy ko'ã mymbáre. 2) Jehechajey tapejetevyro rupive anive omanoborei. 3) Jesareko rupi ambegue apañuãi oíva ka'aguy tapicha ndive oiko porãve hağua oñondivete. 4) Ñemba'apo rupive iporãvéta tekoha oñeñangarekóramo ko'ẽ ko'ẽre. 5) Ojequerosapukái va'erã umi mymba kuéra oikovearevétaha marandu rupive.	CENAP (Motenondeha ha oñangarekóva mymbáre) ne'irã gueteri oñemoneĩ porã hekopépe ko apopyrã jegueroguata. Jepémo upéicha oñemotenondéta kuaapy romoĩsa, mbyhy, mba'epotapy ha oñembojoajúta peicha tapicha TerrAdapt ndive ñe'ẽpyrũrãitépe. Avei ojejapóta marandu jehaipy tuicháva oñehekombosévo opavavévape ko apopyrã ñehesa'yijo rehehápe, portal web rupive, iñasarambi porãve hağua ipotapyrẽ ko mba'e apopyrãme.	Oñemo hendapa porãvéta apopyrã iñepyrũmby jave.
Instituto Brasileño del Medio Ambiente y de los Recursos Naturales Renovables (IBAMA) Tekomotenondé ka'aguy ha oíva ipype, moirũhára Ñande Rekoha Pysyrõha, Ministerio del Medio Ambiente-pegua	IBAMA Tekomotenondeharamope guarã ojapova'erã katuete ko'ã mba'e: ohecha kuaava'erã, ikatúta omonẽĩ ambue tembiapo ojejeruréva ani hağua ombytyai tekoha. Péicha avei oñembyaivaiete tekoha, taha'e ñu jehapy, mymba jejukaparei, mymba jejogua virúrente, ka'aguy jeityparei, ha añemombareteve va'erã marandu myesakãvo kuaapy porãngareko rehehápe ojejapóva.	IBAMA Tekomondeha ka'aguy ha mymba ñeñangareko, ne'irã gueteri oñemoneĩ porã hekopépe ko apopyrã jegueroguata. Jepémo upéicha oñemotenondéta kuaapy romoĩsa, mbyhy, mba'epotapy ha oñembojoajúta peicha tapicha TerrAdapt ndive ñe'ẽpyrũrãitépe. Avei ojejapóta marandu jehaipy tuicháva oñehekombosévo opavavévape ko apopyrã ñehesa'yijo rehehápe, portal web rupive, iñasarambi porãve hağua ipotapyrẽ ko mba'e apopyrãme.	Oñemo hendapa porãvéta apopyrã iñepyrũmby jave.
Associação Aliança SP / Tekoveñemárũ SP	Kuimba'e aty yvy tuichaitéva jára orekóva ipoguýpe pakõi vyveta (12) Karugua Pavẽme (Pantanal), ombosako'íva ko	Oñembohekoteéta omba'ejehechávo jaguarete rehegua (comp. 1). Ikatúne ko'ápe oñemombareteve	Omotenonde añete ko'ãichagua mba'apopyrãva, ohechaukávo tekoarandu

Mba'eichagua avareko omba'apo	Tembiaporekosã ha mba'eapopyrã rekotee.	Apopyrã potapy	Mba'eichaitépa tapicha omboheko ambue ko avei ha'e heko'ary tembiapo mba'epu'avo avei upe rire.
	mba'e tuichapajepéva oíva y ape ári. Oreko 320.000 (mbohapysa su) tuichakue, oíva tavaite jerére.	TerrAdapt rupive ombohete añetehávo yvy Karugua ñehangarekoite. Ojegueraoirũ va'erã opáicha marandumbyry rupive, ikatúva ombokatupyryve tapichakuérape. Oñeha'arõ Tekoveñembirũ SP omba'echaka umi ojapóva ambuéva ikatu hağua oñembojoapy ojuehe ha oñondivepa teko porãvépe.	oñembojoajúva tembiapo oikuaa chupekuéra oipytyvõtava pyme'ẽpo.
Empresa Brasileña de Investigación Agropecuaria (EMBRAPA) / Tenda mba'apoha omyakãva arandupy kokuepegua tetã Brasil-pe	Ha'e peteĩ mopyenda tetãygua oikuaukaha'ãva omba'apo añete karugua ñemyatyrõme ha oñehangareko porãve hağua. Oheka meme kuaahaipyre ojuhúva Ñande Rekóha: yvy, mymba ha ka'aguy jesareko. Avei oĩtypeka ñeha'ã jovái ombohekokatupyryva mymba, tekoha ndive ha upevarã oheka viru opaita henda rupi.	EMBRAPA oheka mbarete omosarambivo tembiapo opárupi oikuaa hağua mođitépa oñeikotevéve pytyvõ ha viru me'ẽre. Avei, Tendambyatyha omoakãva Arandu jeheka oñangarekóvo mymbakuérare (CENAP) ikatu hağua péva rupi oñeme'ẽ viru ambue ndive. Upéicha avei EMBRAPA oipota oñemoingue chupe omombareteve hağua ko apopyrã tuicháva. Ipahakuévo, ambue mba'e Chaco ha Karugua rehegua ojehe'aja ajuteéta oipotaháicha EMBRAPA.	Omotenonde añete ko'ãichagua mba'apopyrãva, ohechaukávo tekoarandu oñembojoajúva tembiapo oikuaa chupekuéra oipytyvõtava pyme'ẽpo.

Mbojoapy 2: Kuatia ñemoĩ renda tapichakuéra ombo'apopéva

Arange	Mbaeporandu jechauka	Tenda	Porandupy jehupytyra	Mbae apopyra oñeguaheva atype	Tapicha oikeva
11/12/2024	Apopyrã ñepyrũmby jehechauka	Ñanduti rupive	Apopyrã ara'apo ha jehechajey jehechapyrã ha ñemboavyñe'ẽ porandu ha mbohováí.	WWF oparupigua ohekáta opáichagua tekomarandupy ohechaukáva mba'eapopyre jaguarete rekoha ndive. Tapicha omba'apóva kóvape ombyatýta hetáicha tekoverembiasa opa henda rupi, ombyatýro marandu pyahu. Tapicha omotenondéva ko mba'apopyrã oñembyatýta ary 2024 ypy rupi GEF ndive.	WWF, FVS, WWF-GEF ha TerrAdapt Tembiapo
16/01/2025	Aty apo omyakáva irũngue ndive	Ñanduti rupive	Tekoha viru me'ẽmbyre GEF8 jehechapyrẽ, tembiecharã ha jehechajey. Ñe'ẽjoavái: jehupytyrã ha porandukuéra.	Mba'e apopyrã tembiapo GEF mboyvemi ojeapóva jaguarete rekove rehehápe ha avei ijerére oĩvaguive: tekoteẽsaite mymbareheve, ñemongaru tekotee opaichaite. Oñemoingeteéta ambue tapichakuérape avei ikatu haɣuaicha oñembojehe'a tetãyguandive, oñondive oñemotenonde haɣua tembiapo jovái Nande Rekoha rehehápe. Avei tekohatee ykére avei oĩ tapichakuéra ñomoirũ oñeñangareko haɣua hekovépe ani ombanombarei ka'aguy mbytére.	GEF, FVS, WWF-GEF y TerrAdapt Ñomoirũhára Rembiapoha
27/01/2025	Red MapBiomias	Ñanduti rupive	Tekoha viru me'ẽmbyre GEF8 jehechapyrẽ, tembiecharã ha jehechajey, ñe'ẽjoavái, jehupytyrã ha porandukuéra.	MapBiomias oheka ñemoporãmyre omyakáva ñeñangareko hekoitépe. Oñeipytyvõta opa tapicha ha aty ñehesa'ỹijope ikatu haɣuaicha tetã irundyveha oñomoirũ temikotevéme ha oñondive ombohape renonde'a ha oñomopyenda pyrusu ko apopyrã rehehápe. Tembiapo omohenonde'ava MapBiomias rupi oheka jehechapuku carbono rehegua. Upévare hi'ã hesãkãhekópe ko apopyrã rekovesã, ha upéicha ojeiporavóta avare apytépe ko'ã omotenonde porãnga rekove haɣua imba'epotapy tuichakue jave.	Ñanduti Red MapBiomias, FVS ha Mba'ekuaaporandu

Arange	Mbaeporandu jechauka	Tenda	Porandupy jehupytyra	Mbae apopyra oñeguaheva atype	Tapicha oikeva
03/02/2025	Ñomongeta Servicio Nacional de Áreas Protegidas de Bolivia (SERNAP) ndive	Ñanduti rupive	Tekoha viru me'ẽmbyre GEF8 jehechapyrẽ, tembiecharã ha jehechajey, ñe'ẽjoavái, jehupytyrã ha porandukuéra.	Ministerio de Planificación del Desarrollo (Bolivia) oheka hesakãve haña mba'eichapa oñemotenonde proyecto rekove pukukue ha mba'eichapa umi osẽva chugui — dato, tembipuru ha recomendación-kuéra— ikatu oñembojoaju estratégicamente tetã planificación rembiapópe. Péva oike avei ojeporu haña proyecto remimo'ã ha jehecha ikatu hañaicha Bolivia ombohováí umi compromiso internacional, techapyrãramo acción climática Acuerdo de París ryepýpe, biodiversidad rehegua meta-kuéra Convenio sobre la Diversidad Biológica (CDB) ryepýpe, ha omombarete haña coordinación umi prioridad multisectorial rehegua SPIE marco ryepýpe.	Ministerio de planificación del desarrollo (Bolivia), WWF-Bolivia ha consultor.
03/02/2025	Aty Bolivia-pegua Servicio Nacional de Áreas Protegidas (SERNAP) ndive.	Ñanduti Rupive	Tekoha viru me'ẽmbyre GEF8 jehechapyrẽ, tembiecharã ha jehechajey, ñe'ẽjoavái, jehupytyrã ha porandukuéra.	SERNAP oipota pe proyecto sistema de monitoreo dinámico rehegua omoheñoí joaju ha tembiapo peteicha pe sistema de monitoreo integrado ndive umi área ogehapy va'ekuẽpe tata guasu rupi (San Matías ha Otuquis), ha upéva oike avei mymba ka'aguy rehegua jesareko. Umi marandu oñembyatýva ñu rupi (componente 1) iporãta SERNAP-pe gũarã, upévare tekotevẽ oñemombe'u ha oñembojoaju marandu oñembosako'i jave pe muestreo. SERNAP ikatu ome'ẽ umi marandu monitoreo rehegua, péro tekotevẽ ojehecha raẽ mba'eichapa ojejapóta léi rupive, sapy'ante oĩgui mba'e ojokóva. SERNAP oñeha'ã kuri omoheñoí mbohapy sistema marandu ñongatu ha joaju haña. Pe mba'e iñiimportantevéva ojehechakuaa va'ekue ha'e Agencia de Gobierno Electrónico y Tecnologías de Información y Comunicación (AGETIC) nomoneĩri umi marandu tekove	SERNANP, WWF Bolivia ha mbaekuaaporandu

Arange	Mbaeporandu jechauka	Tenda	Porandupy jehupytyra	Mbae apopyra oñeguaheva atype	Tapicha oikeva
				ka'aguy rehegua oñeñongatu hağua plataforma oĩva gobierno dominio okápe. WWF oipytyvõ hina pe fase peteĩha Sistema de Monitoreo Integrado de Áreas Protegidas (SMIAP) rehegua. Ko marandu ombojoaju Ministerio dirección-kuéra marandu, Programa de Monitoreo Integral ha Áreas Naturales Protegidas rehegua. Oúta gueteri pe fase de implementación. Upépe tekotevẽta katupyry ha plataforma oĩ porãva, ha upéva gueteri oĩ pendiente. SERNAP oguereko análisis amenaza rehegua marandu ñembyatyme, ha peteĩteĩ Área Protegida (AP) oguerekova'erã hekoha ñangarekorã rape, Dirección ombosako'i va'ekue guía he'iháicha. Atygui osẽva'ekue ñemombyky: ko tembiapo ojoajúta Plan Estratégico del Chaco Pantanal ha Plan de Conservación de la Vida Silvestre ndive. Pe plan de protección ohechakuaáta jaguarete rehegua apañuãi ha umi tenda oĩhápe joavy térã conflicto. SERNAP omoĩ ñemomarandu WWF oike hağua pe aty omba'apóva SMIAP-pe ikatu hağuaícha ojehecha ha oñehesa'ỹijo mba'éichapa ombojoavy'ỹ ha ombojuaju ojupe SMIAP ha pe sistema de monitoreo dinámico."	
05/02/2025	Ñomongeta Ministerio del Ambiente y Desarrollo Sostenible del Paraguay ndive, Dirección General de Protección y Conservación de la Biodiversidad rehegua	Ñanduti rupive	Tekoha viru me'ẽmbyre GEF8 jehechapyrẽ, tembiecharã ha jehechajey, ñe'ẽjoavái, jehupytyrã ha porandukuéra.	Oipytyvõ umi política de gestión ojeporúva heta mba'erãme (techapyrã, ñemitỹ ha mymba ñemongakuaa). Oñembojoaju umi proyecto GEF-8 ndive ani hağua ojejapo jey tembiapo peteĩchagua. Ome'ẽ dato omombarete hağua umi corredor ecológico. Oipytyvõ avei oñentende porã hağua umi apañuãi ha conflicto rehegua.	WWF Paraguay Oficina-kuera, Dirección General Protección ha Conservación-pegua, avei mbaekuaa porandu .

Arange	Mbaeporandu jechauka	Tenda	Porandupy jehupytyra	Mbae apopyra oñeguaheva atype	Tapicha oikeva
				Paraguái rembipota ha hembiaporã ko proyecto-pe: Oipytyvõ Plan Jaguar 2030-pe estrategia ha plan de acción nacional ñembopyahu rupive. Oipytyvõ avei oñeguahẽ haġua umi objetivo Kunming-Montreal rehegua ha oñemoporãve haġua umi marco legal Ley de Vida Silvestre ha Áreas Protegidas ryepýpe. Tekotevẽ ojeikuaa meme mba'éichapa oho umi mbohapy componente proyecto rehegua. Oñembojoajuva'erã ambue institución gubernamental ndive ikatu haġuáicha oĩ integración iporãvéva. Proyecto marandu ojeoporúta oñemombarete haġua Paraguái rembiapo umi léi jaguarete ñangarekorã rehegua ñekumpli haġua. Oñemombareteva'erã umi plan de acción control, aplicación ha monitoreo rehegua. Oñembohapeva'erã coordinación umi gobierno subnacional ha local ndive. Oñemba'apova'erã umi área natural protegida ndive ikatu haġuáicha umi dato oike gestión-pe. Oñemombe'uva'erã avei umi beneficio ecosistémico jaguarete ñangareko rehegua ome'ëva umi tekoha ha tekove renda local-pe.	
10/02/2025	Aty umi irũ omboguatajoajúva rehegua ñomongeta ha ñe'ẽme'ẽ haġua peteĩteĩ tetãme.	Ñanduti rupive	Oñemoneĩ umi irũ omboguatajoajúva, oñembyaty presupuesto jehaipyre Componente 1-pe ġuarã, ha oñemohenda joajuviru.	WWF rembiapo renda-kuéra omoneĩ umi irũ omboguatajoajúva Componente 1-pe ġuarã. Paraguay-pe: Facultad de Ciencias Exactas de la Universidad Nacional de Paraguay. Brasil-pe: Associação Aliança SP. Bolivia-pe: Fundación de Derecho Ambiental Boliviano.	WWF rembiapo renda-kuéra Paraguay, Bolivia ha Brasil-pe, WWF-GEF-US, FVS, ha peteĩ consultor.
10/02/2025	Mbohovái ha jehechakuaa tembiapo rehegua Socio omboguatáva oñondive ikatúva Bolivia-pe – Sociedad	Ñanduti rupive	Fondo para el Medio Ambiente Mundial (GEF8), programa ha mba'ejerurekuéra, ñemombe'u guasu ha aravo'aty tembiapo rehegua, apañuãi, mba'épa	ekove ka'aguy rehegua ñangareko (vida silvestre) jehecha: pe katupyry ñemombarete rehegua oike avei territorio ñangarekope. Peteĩ enfoque oñemboja'ovéva umi nivel subnacional rehe omombarete ñemongu'e. Tuicha mba'e	WWF Bolivia, Tekoha aty Bolivia-pegua derecho tekoha ha avare mbae porandu

Arange	Mbaeporandu jechauka	Tenda	Porandupy jehupytyra	Mbae apopyra oñeguaheva atype	Tapicha oikeva
	Boliviana de Derecho Ambiental rehegua		ojoko ha paisaje de intervención, tembiapo rape (resultado), entrevista: mba'érepa ojegueroquata ha porandu kuéra.	pe katupyry ñemombarete nivel subnacional-pe peteĩ paisaje rehegua enfoque ndive. Bolivia ohasa peteĩ ary conflicto rehegua ha avei ary electoral. Santa Cruz-pe ndaipóri heta institución ombyatyva'ekue marandu mymbakuéra ka'aguy rehegua. Oñemoheñói hína plan de gestión ha zonificación, ha sistema de monitoreo ome'ëta marandu hekopete umi territorio rehegua. Umi territorio indígena-pe oĩ alianza umi gobierno autónomo indígena, delegado ha funcionario forestal ndive. Oñemoheñói protocolo kuéra. Umi organización indígena oguereko centro de monitoreo ha ikatu oike sistema de monitoreo-pe.	
13/02/2025	Mbohovái ha jehcakuaa tembiapo rehegua ha participación proyecto-pe – Ministerio de Medio Ambiente y Agua de Bolivia (MMAyA), Dirección General de Biodiversidad y Áreas Protegidas rehegua	Ñanduti Rupive	Fondo para el Medio Ambiente Mundial (GEF8) rehegua, programa ha mba'ejerurekuéra, ñemombe'u guasu ha aravo'aty tembiapo rehegua, apañuãi, mba'épa ojoko ha paisaje de intervención rehegua, tembiapo rape (resultado), entrevista: mba'érepa ojegueroquata ha porandu kuéra.	Ñomongeta kuéra ohechakuaa tembiapo pukukue, mba'éichapa ikatu oñembotuichave tetã tuichakue javeve ha tekotevêha oñemombareteve umi tembiapo ñembojoaju oñeñangarekóva ka'aguy rehe. Upéva oike estrategia nacional-kuéra ñemoheñói ha coordinación regional rehegua. Avei oñeñe'ë ka'aguy jeporu rehe ha tembiporu kuéra prevención ha monitoreo tata ka'aguy pegua rehegua. Tuicha mba'e oñemomarandu Ministerio de Medio Ambiente-pe umi mba'e ojuhúva rehe.	WWF Bolivia Ministerio de Medio Ambiente y Agua de Bolivia (MMAyA) Dirección General de Biodiversidad y Áreas Protegidas Oĩramo heta página térã tabla rembohasaséva guaraníme, ikatu remondo pe documento completo ha ajapóta peteĩ traducción institucional uniforme
13/02/2025	Proyecto rembiapo rape oñemboheko ha oñemoneĩ	Ñanduti rupive	Oñemoneĩ hağua peteĩ estrategia proyecto rehegua opa umi irũnguéra apytépe, oñeñe'ë hağua umi tembiapo	Opaite umi tembiapo ojehechajey ha oñembohesakã, ha algunos oñeñe'ë hesekuéra específicamente componente 1 ha 2 rehegua, ikatu hağuaícha oĩ claridad umi mba'e	TerrAdapt, FVS, WWF-GEF ha WWF coordinador

Arange	Mbaeporandu jechauka	Tenda	Porandupy jehupytyra	Mbae apopyra oñeguaheva atype	Tapicha oikeva
	TerrAdapt, WWF ha FVS apytépe.		oikotevẽvare peteĩ ñeikũmby joja mba'eíchapa oñemboguata va'erã ikatu haġuaícha ojehupyty peteĩ enfoque iporãva ha hekopete.	ojejerurévare marandu ñembyaty rehe, sistema dinámico modelo rehe, portal web rehe ha ombo'éva ombo'éva ñembokatupyry rehe. Opa ko'ã tembiapo oike TerrAdapt rembiapo ha jeikepýpe.	
13/02/2025	Jehechakuaa ha jehechauka jey tembiaporã rehe ha participación proyecto-pe – Socio coejecutor ikatúva Paraguay-pe – Universidad Nacional de Asunción	Ñanduti rupive	Fondo para el Medio Ambiente Mundial (GEF): programa ha requisito-kuéra, proyecto rehegua ñemombe'u guasu ha cronograma, problema oñembohapeva'erã, mba'e ojokóva ha paisaje de intervención, estrategia del proyecto (resultado-kuéra), entrevista: objetivo ha porandu-kuéra	tekombó'e rehegua virtual ikatúva ideprovécho mbo'esrykuéra ñembokatupyry ñanduti rupive ñemoheñóirã, ha umíva ikatu gratis. Péicha, pe ñembokatupyry ndokañýi umi mba'apohára ojere jave térã oñemyengovia jave. Oñemoneĩ ombyaty haġua marandu ojeporúvo pe base de datos orekómava hikuái. Omba'apo monitoreo participativo rupive, oikehápe AP profesional-kuéra, productor agrícola-kuéra ha temimbo'e internado-pe oikóva. Ha'ekuéra oipytyvõta iñarandu práctico ha ijoaju umi tapicha clave ndive. Omba'apo mbo'ehao ndive, temimbo'e ha director-kuéra ndive (tekoha tekombó'e rehegua) jaguarete rehegua importancia rehe, ojeporúvo monitoreo participativo. Ikatu oipytyvõ ojekuaa haġua mávapa umi actor clave ojeporu haġua portal web. Pe tembiapo ojepapóva yma corredor-kuérape iporãiterei va'ekue umi productor-kuérape ġuarã omba'aposéva proyecto REDD-pe; pe certificador ohecha va'ekue ko tembiporu iporãha monitoreo-rã. Avei, omóí haġua producto-kuéra ciertos mercado-pe, ko tembiporu ikatu ideprovécho eterei. Ohecha hikuái peteĩ tape porãha oñemombarete haġua ñemoarandu ha ko tembiporu jeiporu, umi actor-kuéra	WWF Paraguay, Mboehaovusu Paraguay pegua ha mbaeporanduva

Arange	Mbaeporandu jechauka	Tenda	Porandupy jehupytyra	Mbae apopyra oñeguaheva atype	Tapicha oikeva
				voi oikóramo protagonista ha omombe'úramo hembiasakue. Oimo'ã hikuái pe estrategia monitoreo rehegua oñecentra va'erãha umi área oíva núcleo área okápe, upépe niko ojehecha hetave ñemoambue. Ko'ágãgua monitoreo rehegua, oĩ tekoha indígena-kuéra opytáva tapiate ha ndojevýva ambue hendápe.	
14/02/2025	Ñembyaty FVS ndive	Ñanduti rupive	Oñemyatyrõ ha oñemboheko porãve hağua pe proyecto estrategia.	Proyecto Estrategia oñemysesakã peteĩteĩ actividad-kuérape, oñeñangareko hağua gasto-kuéra rehe ha oñemohenda porã hağua presupuesto.	FVS, mbaeporanduapo
17/02/2025	Aty NASA ndive	Ñanduti rupive	Ñañomongeta hağua umi mbo'epyre ha umi ikatúva ñoipytyvõ ojupe, ore proyecto Innovación GEF8 ha SERVIR iniciativa apytépe	Oñembohasa NASA rembiapo rape ha código-kuéra SERVIR Amazonia-pe ġuarã; upéicharõ jepe, ndaipóri joavy'ỹ téra superposición Chaco Pantanal paisaje-pe. (Contacto: Dayana Pinto). Oñembohasa NASA LandTrendr rehegua (Tendencia Jeporekuaa Perturbación ha Recuperación-pe, Landsat rehe ojepyso va'ekue), peteĩ algoritmo oñemoheñóiva hağua oñehesa'ỹijo umi ñemoambue yvy ape ári oikóva ára pukukue javeve, ojeporúvo satélite marandu. Ko tembiporu oĩ Google Earth Engine-pe, ha ombohape TerrAdapt-pe marandu global ñehesa'ỹijo hekopete ha py'a'e. (Contacto: Robert Yi). Oñembohasa NASA Continuous Change Detection (CCD) rehegua, téra Ñemoambue Jeporekuaa Tapiate, oñemboguata hağuaícha yvy jaho'i rehegua ñemoambue ára pukukue javeve. Kóva ideprovécho vegetación estacionalidad rehegua jeikuaa hağua. (Contacto: Paulo	TerrAdapt, NASA, FVS

Arange	Mbaeporandu jechauka	Tenda	Porandupy jehupytyra	Mbae apopyra oñeguaheva atype	Tapicha oikeva
				Arevalo). Ojehechakuaa va'erã hectárea-kuéra papapy; hetave hectárea he'ise hetave píxel oñemboguatava'erã. Upévare oñekotevẽ hetave mbarete computación rehegua ha hetave tiempo procesamiento-pe ġuarã. NASA ome'ẽ peteĩ contacto Google Earth Engine-pe oipytyvõ haġua computación mbarete ha procesamiento aravo rehe, tekotevẽramo. Oñembohasa NASA biomasa mapa pyahu-kuéra. Ko'ã mapa pyahu ombojoaju biomasa marandu ojehechakuaáva mombyry guive opaichagua yvy jaho'i rehegua, ha omoheñói biomasa mapa global oñemohendáva peteĩcha. Avei, oñembohasa peteĩ pre-artículo ombojojáva opaichagua biomasa marandu aty.	
27/02/2025	Ñomongeta Associação Aliança 5P ndive	Ñanduti rupive	GEF (Fondo Mundial para el Medio Ambiente) rehegua, iprogramakuéra ha tembikuaa ojejeruréva, proyecto rehegua ñemombe'u, apañuãi, joko ha tape ojejapóva, avei entrevista rembipota ha porandu	Associação Aliança 5P oguerékóta peteĩ tembiapo iñimportantetereíva jaguarete rehegua marandu ñembyaty ha jehechakuaa rehe (Componente 1), ha avei oipytyvõta corredor biológico privado-kuéra ñangarekópe. Upéicha avei, ko aty oipytyvõta oñemyatyrõ haġua modelo-kuéra conectividad ha hábitat rehegua TerrAdapt rupive, ikatu haġuáicha oñembojerovia porãve Pantanal rehegua resultado-kuéra rehe (Componente 2).	Ñomongeta Associação Aliança 5P ndive
28/02/2025	Ñomongeta EMBRAPA ndive	Ñanduti rupive	GEF (Fondo para el Medio Ambiente Mundial) rehegua marandu, mba'épa ojejapóta, tembiapo rehegua jehechakuaa, apañuãi ha jejokoha, proyecto rape, resultado oñeha'arõva, entrevista rembipotá ha porandu kuéra.	EMBRAPA ohechauka tuicha interés ombotuichave haguã proyecto rembiapo umi Área Protegida (AP) okaháre, oñembyaty haguã marandu ñúme. Iñemoirũ muestreo metodología diseño-pe tuicha mba'e ikatu haguã oñembyaty marandu hekopete ha jeroviaha, avei oñemoinge haguã marandu zoonosis rehegua ha umi corredor ndaha'éiva ojehechakuaáva ko'áġa.	Ñomongeta EMBRAPA ndive

